

Asia: VN/10378/2019

Lausuntopyyntö henkilötunnuksen uudistamista pohtineen työryhmän loppuraportista

Lausunnonantajan huomiot ehdotuksen vaikutuksista oman organisaation näkökulmasta

Toimintatapoihin liittyvät suorat ja epäsuorat vaikutukset

Sote-toiminnan kannalta yksi käytännössä tärkeä yksityiskohta on väliaikainen henkilötunnus. Tähän liittyvä muutos on erittäin tarpeellinen. Mielestämme henkilötunnusten käytäntöjen kehittämisen tärkeäksi. Sitä vastoin ns. syntymässä saatujen henkilötunnusten muuttaminen on valtaisa muutos järjestelmille, integraatiolle ja meille ihmisille.

Toimintamme (mm. potilasturvallisuuden) turvaaminen edellyttää, että jokainen henkilö on helposti ja yksiselitteisesti tunnistettavissa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että esim. erikoissairaanhoidossa joudutaan tekemään nykyistä enemmän työtä henkilön tunnistamiseksi. Tämä edellyttää, että jokainen uuden henkilötunnuksen saava henkilö saa ”tunnistusvälineen”, jolla me ja muut viranomaiset voimme tarvittaessa varmuudella henkilön tunnistaa. Loppuraportissa mietityttää mm. tähän liittyvä lause: ”Käytännössä ihmisen ei tarvitse muistaa aktiivisesti omaa tunnustaan, koska sitä ei pitäisi tarvita missään henkilökohtaisessa asiointissa. Henkilön tunnistamiseen liittyvät tapahtumat eivät perustuisi yksilöivän tunnisteiden muistamiseen, vaan tunnistaminen tulee toteuttaa erilaisiin tunnistamistapoihin ja -välineisiin perustuen.”

Terveystieteiden asiakkaat ja henkilöstö pitää olla identifioitavissa. Myös syntymäaika ja sukupuoli ovat merkityksellisiä tietoja terveydenhuollossa sekä asiakkaan että henkilöstön osalta. Mikäli uudistamisen myötä uudenmuotoinen henkilötunnus on sukupuoli- ja syntymäaikaneutraali ovat nämä tiedot kuitenkin oltava saatavilla järjestelmissä. On tärkeää, että henkilö identifioituu samoilla tiedoilla eri järjestelmissä ja tieto, jota käytetään, on sama eri rekistereissä.

Työnantaja tarvitsee sukupuoli- ja ikätiedot tasa-arvosäädösten ja organisaation tasa-arvo-ohjelmien toimeenpanemiseen sekä kaikenlaisen syrjinnän ehkäisemiseksi. Sukupuolen tunnistamisella

voidaan vähentää alan segregointia ja edistää kaikkien sukupuolten välistä tasa-arvoa muun muassa henkilöstöhankinnan yhteydessä. Henkilöstöjohtamisessa ja -hallinnossa ikätietoja tarvitaan muun muassa työkykyjohtamiseen ja henkilöstösuunnitteluun (esimerkiksi eläköitymisten vaikutukset yksikkötasolla).

Terveydenhuollon henkilöstöllä pitää olla henkilötunnusta vastaava tieto ennen työhön palkkaamista. Henkilötunnisteet pitää olla jatkossakin sellaisia, että henkilöt ovat poimittavissa rekistereistä arkistosuunnitelmien mukaisesti. Rekisteritietoja tarvitaan myös pysyvään säilytykseen.

Arvioidut kustannusvaikutukset

Kustannusvaikutukset Pirkanmaan sairaanhoitopiirille ja koko yhteiskunnalle ovat todella suuret.

Tietojärjestelmät:

Yksittäisen potilasjärjestelmän (käyttämämme ydinjärjestelmän) osalta toimittajan kanssa tehdyn karkean arvion mukaan kustannus testauksineen ja käyttöönottoineen on useita satoja tuhansia euroja, osalle kustannuksista löytyy toki muitakin osamaksajia. Järjestelmäkokonaisuutemme koostuu (hieman laskutavasta riippuen) n. 500 järjestelmästä ja muutos tulee koskemaan niistä suurta osaa. Nyt täytyy muistaa, että muutos koskee potilastietojärjestelmien lisäksi monia muitakin järjestelmiä, keskeisesti mm. HR-järjestelmiä.

Edellä kuvatut järjestelmä muodostavat yhteen integroidun kokonaisuuden. Tämä integraatio sanomanvälityksineen (HL7, ...) muodostaa mahdollisesti tietojärjestelmiä haastavamman (kustannus- ja tekemisenäkökulmasta) muutoskohteen.

Tietojärjestelmien osalta suurin osa kustannuksista maksetaan ulkopuolisille toimittajille, mutta oman henkilöstön työaika, ja sitä kautta syntyy sisäisiä kustannuksia todella paljon. Arviomme mukaan yksin tästä tietojärjestelmäkokonaisuudesta aiheutuvat kustannukset eivät ole laskettavissa PSHP:ssä miljoonissa euroissa, vaan kymmenissä miljoonissa euroissa. Tähän muutostyöhön varattavat työpanokset ja eurot ovat pois muusta ICT- ja digitalisaatiokehittämisestä.

Muut vaikutukset

Sellainen siirtymäaika, jolloin osa järjestelmistä toimii ”vanhalla” mallilla ja osa uudistunut on todennäköisesti ongelmallinen, niin järjestelmille kuin käyttäjillekin. Tuona aika sattuu todennäköisesti tavallista enemmän inhimillisiä ja ohjelmallisia virheitä.

Aikataulu ja siirtymäajat

Siirtymäaika pitää olla riittävän pitkä uusien tietojärjestelmien kehittämisen ja käyttöönoton vuoksi. Ennakkokäsitystä ei ole siitä, tarvitaanko rinnakkaisjärjestelmiä siirtymäajalle.

Loppuraportin kohdassa ”Toimenpide-ehdotusten vaiheet ja ajoittaminen” esitetyt aikataulut eivät ole realistisia. On vaikeata nähdä esim. sitä, että lainsäädäntötyön valmistelu aloitettaisiin 2020, tilanteessa, jossa työryhmän työtehtävää on jo rajoitettu oletuksella, että asian laajuus edellyttäisi pidempää selvitysaikaa.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Loppuraportin mukaan työryhmän tehtäväksiantoa supistettiin kesken työn, eikä nähty mahdolliseksi tässä selvityksessä ratkaista tätä laajaa kokonaisuutta. ”Pääministeri Rinteen hallitusohjelmalinjauksen, työryhmän väliraportin tulosten ja saadun lausuntopalautteen perusteella valtiovarainministeriö muutti 24.9.2019 työryhmän tehtäviä ja kokoonpanoa. Perusteena muutoksille oli lisääntynyt ymmärrys siitä, että henkilötunnuksen uudistamista koskeva kysymys on erittäin laaja, eikä sitä ollut mahdollista ratkaista kokonaisuudessaan työryhmän jäljellä olleen toimikauden aikana.”

Koska asia todella on laaja ja monivaikutteinen sekä kustannuksiltaan suuri, on syytä suorittaa asiasta huolellinen valmistelu. Raportissa myös viitataan EU:sta lähteviin tarpeisiin, jolloin tämänkaltainen hanke on syytä paremmin tarkastella myös EU-yhteistyön kautta. Tätä hanketta ei voi toteuttaa useaan kertaan.

Ranta Elina

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri - PSHP:n tietohallintojohtaja Antti Jokela ja
HR-johtaja Raija Ruoranen